

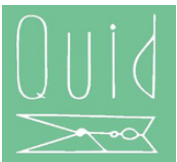

WORLDPLACES

Ουσιώδης συμμετοχή
και ένταξη
μεταναστριών

AWSA-Be
Arab Women's Solidarity Association-Belgium
جمعية تضامن المرأة العربية- بلجيكا

UniversidadeVigo

Funded by the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) of the European Union

Ουσιώδης συμμετοχή και ένταξη μεταναστριών

Συγγραφείς: Alyssa Ahrabare και Alicia Arbid

Aυτό το εγχειρίδιο δημιουργήθηκε από τη Γυναικεία Αραβική Ένωση Αλληλεγγύης (Βέλγιο) στο πλαίσιο ενός διακρατικού έργου που χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υλοποιήθηκε από την κοινοπραξία εταιρικών σχέσεων που αποτελείται από τον επικεφαλής εταίρο Quid (Ιταλία), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών Μεταναστριών (σε επίπεδο ΕΕ), το Impact Hub (σε επίπεδο ΕΕ), τη Speak (Πορτογαλία), τη Generation 2.0 (Ελλάδα) και το Πανεπιστήμιο του Βίγκο (Ισπανία). Το περιεχόμενο του παρόντος εγχειριδίου δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τις απόψεις και τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ	6
AWSA-Be	6
Στόχοι του εγχειριδίου	7
Συγγραφείς	8
2. WORLDPLACES: ΕΡΓΟ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΟΙ	9
Το έργο	9
Οι εταίροι	10
3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	14
Εξετάστε προσωπικές προκαταλήψεις και στερεότυπα και αναπτύξτε διαπολιτισμική ευαισθησία	16
Βρείτε μια ισορροπία μεταξύ της επίτευξης του στόχου του προγράμματος και της διατήρησης της αυτενέργειας κάθε ωφελούμενης	17
Εργαστείτε σε δίκτυο	19
Λάβετε υπόψη σας τη δυναμική της συνεδρίας όταν σχεδιάζετε το πρόγραμμα	20
Σκεφτείτε την προσβασιμότητα	21
Δημιουργήστε πολιτική αξιολόγησης κινδύνων	22
Προσέξτε τον τρόπο που επικοινωνείτε	23
Διενεργήστε συνεχή αξιολόγηση και προσαρμογή	24
4. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ: Η κοινωνική ομάδα των γυναικών	27
Γυναίκες μετανάστριες	29
Νεοαφιχθείσες γυναίκες μετανάστριες	31
Οι μετανάστριες μητέρες ως μονογονείς	31
Ιδιαιτερότητες που συνδέονται με το πολιτισμικό υπόβαθρο	32
5. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ: Έμφαση στην ψυχική υγεία	36
Δημιουργία ασφαλούς χώρου	38
Οικοδόμηση εμπιστοσύνης	39
6. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ: Οικοδόμηση ομάδας σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον	41
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	45

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

AWSA-Be

Η AWSA-Be -Γυναικεία Αραβική Ένωση Αλληλεγγύης στο Βέλγιο- είναι μια φεμινιστική ένωση με έδρα τις Βρυξέλλες που προωθεί τα δικαιώματα των γυναικών από τον αραβικό κόσμο, τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα καταγωγής. Εμπνευσμένη από την AWSA International, που ιδρύθηκε το 1982 από την Αιγύπτια φεμινίστρια Δρ Ναουάλ Αλ Σααντάουι, η ένωση ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2006 και είναι ανεξάρτητη από κάθε πολιτικό ή θρησκευτικό προσανατολισμό. Εδώ και 15 χρόνια, η AWSA-Be δημιουργεί εργαλειοθήκες για διάφορες θεματικές: φεμινισμός, αραβικές κουλτούρες, ταυτότητα και στερεότυπα, γυναικείο σώμα, σεξουαλική και συναισθηματική υγεία, διαπολιτισμικότητα κ.λπ. Η AWSA-Be παρέχει προγράμματα κατάρτισης με βάση αυτές τις θεματικές. Τα προγράμματα κατάρτισης απευθύνονται σε επαγγελματίες που διεξάγουν δραστηριότητες με μετανάστριες και μετανάστες (ηλικίας μεταξύ 18-65+) και με νέες και νέους (σε σχολεία και κέντρα νεότητας). Επιπλέον, η AWSA-Be παρέχει εργαστήρια αυτοανάπτυξης γύρω από τα θέματα της οικοδόμησης της αυτοεκτίμησης, της αμφισβήτησης των περιοριστικών πεποιθήσεων και της βελτίωσης της συναισθηματικής διαχείρισης, με την στήριξη ενός επαγγελματία life coach. Εκτός από τις εκπαιδευτικές της δραστηριότητες, η AWSA-Be διοργανώνει κοινωνικοπολιτιστικές εκδηλώσεις για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών και την οικοδόμηση γεφυρών μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Τέλος, η οργάνωση συμμετέχει ενεργά σε διάφορα φεμινιστικά δίκτυα και πλατφόρμες για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών και τη βελτίωση της πρόσβασης όλων των γυναικών στα θεμελιώδη δικαιώματα.

AWSA-Be

Arab Women's Solidarity Association-Belgium

جمعية تضامن المرأة العربية- بلجيكا

Η AWSA-Be αναγνωρίζει ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια μετανάστριες, πρόσφυγες και αιτούσες άσυλο βρίσκονται στο σταυροδρόμι πολλών αλληλένδετων συστημάτων βίας (ιδίως του ρατσισμού και του σεξισμού). Έτσι, η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και η ανάπτυξη των ικανοτήτων αυτών των γυναικών, από τον αραβικό κόσμο και αλλού, εναρμονίζεται εις βάθος με τις αξίες και τον σκοπό της οργάνωσης. Η παρούσα εργαλειοθήκη καθρεφτίζει πολυετείς δράσεις βάσης με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες. Είναι το αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ της AWSA-Be και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Γυναικών Μεταναστριών, μιας πλατφόρμας που συγκεντρώνει πάνω από 50 οργανώσεις που εργάζονται με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες σε όλη την Ευρώπη.

Περισσότερες πληροφορίες: www.awsa.be

Εγχειρίδια AWSA-Be: <https://www.awsa.be/fr/page/outils-pedagogiques>

Στόχοι του εγχειριδίου

Στόχος του παρόντος εγχειριδίου είναι η παροχή συμβουλών και καλών πρακτικών σχετικά με το θέμα της ουσιώδους συμμετοχής και ένταξης των μεταναστριών.

Το παιδαγωγικό υλικό που παρουσιάζεται έχει προσαρμοστεί τις ειδικές ανάγκες της κοινοπραξίας του έργου WORLDPLACES, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί από οποιαδήποτε οργάνωση, η οποία που παρέχει υπηρεσίες ή εργάζεται σε επίπεδο βάσης με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες.

Η παρούσα εργαλειοθήκη επικεντρώνεται κυρίως στην παροχή μιας μεθοδολογίας για δραστηριότητες σχετικά με την οικοδόμηση-αυτοπεποίθησης, το σώμα, την ταυτότητα, την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και τη δημιουργία ασφαλούς χώρου για γυναίκες και κορίτσια με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Με το να προωθεί την καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες, πρόσφυγες και αιτούσες άσυλο στην Ευρώπη, με το να ενθαρρύνει τους/τις επαγγελματίες να αναπτύξουν διαπολιτισμικές και φεμινιστικές προσεγγίσεις και με το να καταρρίπτει τις προκαταλήψεις για τις μετανάστριες, η εργαλειοθήκη αυτή στοχεύει στην προώθηση του διαλόγου και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων.

Olga Tokarezyk / @ENOMW

Συγγραφείς

Η παρούσα εργαλειοθήκη συντάχθηκε από τις: Alyssa Ahrabare και Alicia Arbid.

Η Alyssa Ahrabare είναι νομικός εμπειρογνώμονας με εξειδίκευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Είναι φεμινίστρια ακτιβίστρια, υπεύθυνη έργου του Ευρωπαϊκού Δικτύου Γυναικών Μεταναστριών, εκπρόσωπος του Osez le féminisme! (Τολμήστε τον φεμινισμό!) και Αντιπρόεδρος της γαλλικής αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Λόμπι Γυναικών. Η Alyssa παρέχει κατάρτιση σε επαγγελματίες σχετικά με την πρόσβαση των γυναικών στα δικαιώματα και τη δικαιοσύνη. Είναι επίσης η ιδρύτρια μιας εταιρείας που χρησιμοποιεί καλλιτεχνικές πρακτικές σε δράσεις για τη νεολαία που έχουν στόχο την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών και την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων και εκφοβισμού.

Η Alicia Arbid γεννήθηκε το 1986 στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό. Μισή Λιβανέζα μισή Βελγίδα, είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη δημοσιογραφία και την ενημέρωση. Από το 2010 εργάζεται ως συντονίστρια της Γυναικείας Αραβικής Ένωσης Αλληλεγγύης στο Βέλγιο. Τα τελευταία 12 χρόνια, εργάζεται στον τομέα της διαπολιτισμικότητας στις Βρυξέλλες, και έχει αποκτήσει ειδίκευση στα δικαιώματα των γυναικών με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες του αραβικού κόσμου. Συνδράμει το έργο του EVRAS (το βελγικό πρόγραμμα για την προώθηση της σεξουαλικής και συναισθηματικής αγωγής) και εκπαιδεύει επαγγελματίες στο πλαίσιο αποστολών για τη μόνιμη εκπαίδευση. Κάνει παρουσιάσεις σε συνέδρια και σεμινάρια στο Βέλγιο και διεθνώς για να μοιραστεί καλές πρακτικές και να προωθήσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αξία της φεμινιστικής διαπολιτισμικής προσέγγισης. Συμμετέχει επίσης στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών Μεταναστριών και είναι εθελόντρια σε άλλες γυναικείες και πολιτιστικές ενώσεις.

***Με ιδιαίτερες ευχαριστίες στις
Ihssan Himich (AWSA-Be),
Séverine Micheroux (La Voix
des Femmes) και Adriana S.
Thiago (Ευρωπαϊκό Δίκτυο
Γυναικών Μεταναστριών).***

2. WORLDPLACES: ΕΡΓΟ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Το έργο

Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση και τη διατήρηση της απασχόλησης, με αποτέλεσμα να απολαμβάνουν λιγότερες ευκαιρίες ένταξης.

Οι χώροι εργασίας αποτελούν αξιοσημείωτους κόμβους ένταξης. Ωστόσο, δεν είναι όλοι οι χώροι εργασίας εξίσου προσβάσιμοι σε γυναίκες μετανάστριες χωρίς επίσημη εκπαίδευση και δεξιότητες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από τις διαδικασίες ένταξης και την εργασιακή ζωή. Αξιοποιώντας βέλτιστες πρακτικές ένταξης σε εργασιακούς χώρους, **το Worldplaces** στοχεύει να φέρει μαζί τον δημόσιο και μη κερδοσκοπικό τομέα με τους ιδιώτες εργοδότες σε μόνιμα πολυμερή τοπικά δίκτυα, ώστε να γεφυρωθούν οι συνεχιζόμενες διακρίσεις εις βάρος των γυναικών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Στο έργο WorldPlaces συμμετέχουν εταίροι από την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, το Βέλγιο, την Αυστρία και τη Γερμανία, καθώς και πανευρωπαϊκές οργανώσεις, όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών Μεταναστριών. Ο συλλογικός στόχος της κοινοπραξίας είναι να προωθήσει την καλύτερη και πιο ολοκληρωμένη ένταξη των γυναικών μεταναστριών στον χώρο εργασίας. Για τον σκοπό αυτό, το έργο στοχεύει στη δημιουργία μιας σειράς εργαλειοθηκών και στη διεξαγωγή δράσεων και εργαστηρίων σε όλη την Ευρώπη για διάφορα θέματα: **συμμετοχή των γυναικών μεταναστριών, ηγεσία, ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, ανταλλαγή γλωσσών και πολιτισμών με βάση τον χώρο εργασίας, σώμα και ταυτότητα.**

Οι εταίροι

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών Μεταναστριών (σε επίπεδο ΕΕ)

**EUROPEAN NETWORK
OF MIGRANT WOMEN**

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών Μεταναστριών (ENoMW) είναι μια πολυεθνική, κοσμική πλατφόρμα ΜΚΟ, η οποία βρίσκεται υπό την ηγεσία μεταναστριών και εργάζεται για τα δικαιώματα

των μεταναστριών στην Ευρώπη. Το ENoMW έχει τις ρίζες του στις βασικές αξίες της ισότητας, της δικαιοσύνης και του φεμινισμού. Στα μέλη του Δικτύου συμπεριλαμβάνονται διάφοροι φορείς από πάροχοι υπηρεσιών σε επίπεδο βάσης έως ΜΚΟ που επικεντρώνουν τις δράσεις τους στην συνηγορία και την έρευνα. Τα μέλη του ENoMW καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματικών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών μεταναστριών και προσφύγων, με τις πιο συχνές δραστηριότητες να είναι η οικονομική ενδυνάμωση, η καταπολέμηση των διακρίσεων και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, καθώς και η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών (VAWG). Το ENoMW προσπαθεί να καταπολεμήσει τις διακρίσεις και να προωθήσει τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μεταναστριών και προσφύγων στην Ευρώπη μέσω συντονισμένης συνηγορίας, ανταλλαγής πληροφοριών, δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων, έργων και εκδηλώσεων και εκπροσωπώντας τα μέλη του ENoMW τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Το Δίκτυο δεσμεύεται να ενισχύσει τις ηγετικές ικανότητες των μεταναστριών, να αυξήσει την προβολή τους και να τιμήσει τη συμβολή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Η ENoMW αναγνωρίζει ότι οι διακρίσεις εις βάρος των γυναικών είναι ιστορικά εδραιωμένες σε άλλες πατριαρχικές δομές, όπως η αποικιοκρατία, ο ιμπεριαλισμός, ο πόλεμος και η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Οι διακρίσεις κατά των γυναικών λόγω φύλου συνδέονται άρρηκτα και εντείνονται ακόμη περισσότερο από άλλες μορφές καταπίεσης με βάση τη φυλή, την εθνότητα, την τάξη, την ηλικία, το νομικό καθεστώς, την αναπηρία και τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η ανδρική βία είναι ένα πανδημικό πρόβλημα που πλήττει τις γυναίκες συνολικά ανεξαρτήτως πολιτισμού, τάξης και εθνότητας και εκδηλώνεται σε διαπροσωπικό, κοινοτικό και θεσμικό επίπεδο: γι' αυτό είμαστε προσηλωμένες στους πολιτικούς στόχους της εξάλειψης των συστημικών βαθύτερων αιτιών αυτής της βίας.

Περισσότερες πληροφορίες: www.migrantwomennetwork.org

Impact HUB (σε ολόκληρη την ΕΕ)

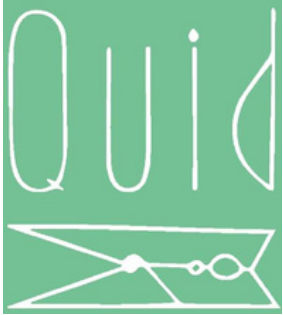
Χτίζοντας καλύτερες επιχειρήσεις, σχεδιάζοντας αποτελεσματικές λύσεις, (ανα)πλάθοντας με τη φαντασία το μέλλον... το Impact HUB είναι μια κοινότητα επιχειρηματιών και ενδοεπιχειρηματιών, καινοτόμων δημιουργών που αποβλέπουν σε αποτελέσματα και επιθυμούν να αναλάβουν δράση, σήμερα, για να δημιουργήσουν ένα καλύτερο αύριο για τους ανθρώπους και τον πλανήτη.

Το Impact HUB αποτελεί καταλύτη για την επιχειρηματική δράση εδώ και 15+ χρόνια. Ο οργανισμός ξεκίνησε το 2005, με μια κοινότητα, σε μια πόλη. Ήταν ένας χώρος όπου όλοι όσοι είχαν μια ιδέα για έναν καλύτερο κόσμο μπορούσαν να συναντηθούν και να συνεργαστούν - ένα μέρος όπου οι ιδέες επέφεραν αποτελέσματα. Σήμερα, το Impact HUB είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο 24.250 ανθρώπων που προωθούν την αλλαγή. Αποτελείται από 100+ κοινότητες σε 60+ χώρες σε 5 ηπείρους.

**IMPACT
HUB**

Περισσότερες πληροφορίες: www.impacthub.net

Quid (Ιταλία)

Το μοντέλο κοινωνικής επιχείρησης της Quid έχει τις ρίζες του στην πεποίθηση ότι μετατρέποντας τα όρια του κόσμου και της κοινωνίας σε σημεία εκκίνησης, η αγορά μπορεί να αναπτύξει νέα και καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα. Η αποστολή της δομής αρχίζει εκεί που οι άλλοι σταματούν. Εκεί όπου τελειώνει η αλυσίδα αξίας των υφασμάτων, αρχίζει η διαδικασία σχεδιασμού και κατασκευής της Quid. Όπου η αγορά εργασίας κάνει διακρίσεις, η Quid αναπτύσσει πειράματα ηγεσίας και κατάρτισης χωρίς αποκλεισμούς. Σήμερα, η Quid αριθμεί 133 υπαλλήλους, το 67% με εμπειρία εργασιακής περιθωριοποίησης, το 83% γυναίκες. Η εταιρεία έχει δημιουργήσει πάνω από 213 θέσεις εργασίας από το 2013. Και χάρη στην κυκλική αλυσίδα εφοδιασμού της, έχει παρατείνει τον κύκλο ζωής πάνω από 1.170 υφασμάτων, συνεργαζόμενη με 50 κατασκευαστές υφασμάτων, εταιρείες και εμπορικά σήματα σε όλες τις ιστορικές περιοχές της ιταλικής μόδας.

Περισσότερες πληροφορίες: www.quidorg.it

Speak (Πορτογαλία)

Η SPEAK είναι ένας οργανισμός που εδρεύει σε 24 χώρες και παρέχει μαθήματα γλωσσών σε ομάδες που συναντιούνται από κοντά ή μέσω διαδικτύου για να μάθουν μαζί. Η πλατφόρμα είναι ανοιχτή σε όλους/ες όσοι/ες θέλουν να μάθουν μια γλώσσα χωρίς όρους ή περιορισμούς. Η μεθοδολογία διδασκαλίας της SPEAK βασίζεται σε παιχνίδια, συζητήσεις και ομαδικές δραστηριότητες. Πέρα από την παροχή ενός ασφαλούς χώρου για την εκμάθηση νέων γλωσσών, η SPEAK στοχεύει στο να χτίσει γέφυρες μεταξύ διαφορετικών ανθρώπων και πολιτισμών.

Η SPEAK αριθμεί 60 χιλιάδες συμμετέχοντες/ουσες από 203 χώρες, οι οποίοι/ες μοιράζονται πληροφορίες σε 60 γλώσσες. Ο οργανισμός συνεργάζεται με παρόχους υπηρεσιών που εργάζονται με συγκεκριμένες ευάλωτες ομάδες, οι οποίοι κατευθύνουν τους /τις ωφελούμενους/ες τους προς αυτούς. Ορισμένοι από αυτούς τους εταίρους εργάζονται με γυναίκες μετανάστριες και πρόσφυγες, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ειδικές ομάδες, προσαρμοσμένες στις ανάγκες αυτού του κοινού.

Περισσότερες πληροφορίες: www.speak.social/en/

Generation 2.0 (Ελλάδα)

Generation 2.0
For Rights Equality & Diversity

Η Generation 2.0 RED είναι ένας μη κερδοσκοπική οργάνωση ανθρώπων διαφορετικής καταγωγής που συνεργάζονται για να προωθήσουν την ισότιμη συμμετοχή σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, μέσω της ενδυνάμωσης των κοινοτήτων. Ο οργανισμός συνδυάζει δράση και έρευνα, με στόχο την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας και της ετερότητας, την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξеноφοβίας και των διακρίσεων εν γένει. Η Generation 2.0 RED έχει πάνω από 10 χρόνια εμπειρίας στην κοινωνική δράση, την κοινωνιολογική και νομική έρευνα, τη διαχείριση προγραμμάτων και τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων. Ο οργανισμός συμμετέχει και συνεργάζεται με τα μεγαλύτερα δίκτυα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα και την Ευρώπη, διεκδικώντας τα δικαιώματα ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ανεξαρτήτως καταγωγής, εθνικότητας, θρησκείας, φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού. Παρέχει δωρεάν υπηρεσίες σε μετανάστες και μετανάστριες, καθημερινά, χωρίς χρέωση, συμμετέχει σε φεστιβάλ και διοργανώνει εκδηλώσεις και δράσεις που προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπλέον, η δομή έχει ολοκληρώσει εκστρατείες που οδήγησαν στο δικαίωμα στην ελληνική ιθαγένεια για τα παιδιά των μεταναστών. Η Generation 2.0 RED προέκυψε από τη συγχώνευση της Second Generation, η οποία δραστηριοποιούνταν ως άτυπη ομάδα από το 2006, και του Ινστιτούτου για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ετερότητα (i-RED), τον Δεκέμβριο του 2013.

Περισσότερες πληροφορίες: www.g2red.org/el/about-us/

3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Aυτή η ενότητα περιλαμβάνει γενικές συστάσεις σχετικά με τα μέτρα προληπτικού χαρακτήρα και τη συνολική προσέγγιση που προτείνουν οι συντάκτες του παρόντος εγχειριδίου για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες.

Εξετάστε προσωπικές προκαταλήψεις και στερεότυπα και αναπτύξτε διαπολιτισμική ευαισθησία

Οι μετανάστριες έρχονται αντιμέτωπες με στερεότυπα και προκαταλήψεις που διαμορφώνουν την αντίληψή τους για τον κόσμο. Οι αναπαραστάσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της λογοτεχνίας, φορτωμένες με στερεότυπα και πολιτισμικές προκαταλήψεις, καθορίζουν την κοινωνική κατασκευή του τι είναι, τι πρέπει να είναι ή τι επιτρέπεται να κάνει μια μετανάστρια. Οι επαγγελματίες που εργάζονται με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες έχουν επίσης τις ευαισθησίες, τις εμπειρίες και τα εσωτερικευμένα στερεότυπά τους, καθώς και μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Ως συντονίστριες/ές, είμαστε άνθρωποι και οι εμπειρίες μας έχουν διαμορφώσει εμάς τους/ τις ίδιους/ες και τις αντιλήψεις μας. Αντιμέτωπες/οι με ορισμένες καταστάσεις, μπορεί να μας κατακλύσουν συναισθήματα: είναι φυσικό. Το κλειδί για την αντιμετώπισή τους είναι να έχουμε επίγνωση των συναισθημάτων και των ορίων μας. Συνεπώς, μια διαδικασία προσωπικού προβληματισμού είναι απαραίτητη προκειμένου το άτομο που διεξάγει τη δραστηριότητα να μην προβάλλει τις προσωπικές του προκαταλήψεις στις ωφελούμενες. Αυτό συμβάλλει επίσης καθοριστικά στη δημιουργία ενός χώρου όπου οι γυναίκες και τα κορίτσια μετανάστριες μπορούν να αισθάνονται ελεύθερα να μοιραστούν τις εμπειρίες τους, τους φόβους τους και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους ζωή.

Επιπλέον, επιτρέπει στους/στις συντονιστές/τριες να μην παίρνουν προσωπικά τις αντιδράσεις ή τις παρεμβάσεις των ωφελούμενων, πράγμα που αποτελεί σημαντική πτυχή της εργασίας με μια ευάλωτη ομάδα. Το να φεύγει κάποια/ος από το δωμάτιο ή να μην συμμετέχει σε μια συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να σημαίνει πολλά πράγματα: από τραύμα που βγαίνει στην επιφάνεια μέχρι το να μην κατανοεί πλήρως ή να παρερμηνεύει τους σκοπούς πίσω από μια δραστηριότητα. Αν η/ο συντονίστρια/στής καταφέρει να παραμείνει ευέλικτη/ος και να δείξει κατανόηση, μπορεί να εκτονώσει τις έντονες καταστάσεις και να επιτρέψει σε όλα τα άτομα που συμμετέχουν να βιώσουν και να απολαύσουν πλήρως την προτεινόμενη δραστηριότητα.

Olga Tokarezyk / @ENOMW

Βρείτε μια ισορροπία μεταξύ της επίτευξης του στόχου του προγράμματος και της διατήρησης της αυτενέργειας κάθε ωφελούμενης

Οι επαγγελματίες που εργάζονται με γυναίκες μετανάστριες μπορεί μερικές φορές να επιδεικνύουν τάσεις αποξένωσης, ηθικολογίας, και να αποδυναμώνουν τις συμμετέχουσες στις δραστηριότητες: αυτό μπορεί να αποτελεί έκφραση πολιτισμικού σχετικισμού. Ο πολιτισμικός σχετικισμός μπορεί να εκφραστεί με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα, ορισμένοι/ες επαγγελματίες μπορεί να είναι απρόθυμοι/ες να συζητήσουν θέματα που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα με Αφρικανές γυναίκες, καθώς θεωρούν ότι το θέμα είναι ταμπού για αυτές. Ωστόσο, οι γυναίκες αυτές, όπως και όλες οι άλλες, χρειάζονται σωστή πρόσβαση σε πληροφορίες όσον αφορά την υγεία τους, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των δικαιωμάτων τους. Ορισμένοι/ες επαγγελματίες εκφράζουν τις δυσκολίες τους να θέσουν ερωτήματα σχετικά με το πλαίσιο αναφοράς (πολιτισμός, θρησκεία) των συμμετεχόντων, επειδή φοβούνται μήπως τις προσβάλουν ή στο όνομα του λεγόμενου «πολιτισμικού σεβασμού». Άλλοι επαγγελματίες αναφέρουν ότι δεν αισθάνονται νομιμοποιημένες/οι να ασχοληθούν με ορισμένα θέματα, ιδίως σε σχέση με θρησκευτικές ή πολιτιστικές αξίες. Από τη σκοπιά των συγγραφέων αυτών των συστάσεων, η καταπολέμηση αυτών των εμποδίων μέσω της συνεργασίας με εξειδικευμένους οργανισμούς, της συμμετοχής σε προγράμματα κατάρτισης, της ανάγνωσης ή απλώς της ανοιχτής και ειλικρινούς δέσμευσης με την εκάστοτε ομάδα-στόχο είναι απολύτως αναγκαία. Πράγματι, μερικές φορές, οι καλές προθέσεις, όπως το να μην προσβάλλουν καμία συμμετέχουσα, οδηγούν στην αντιμετώπισή τους σαν να ήταν παιδιά και στην προκατάληψη, ενώ τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών είναι αδιαπραγμάτευτα και αναφαίρετα, ανεξαρτήτως καταγωγής, πολιτισμού ή θρησκείας.

Συνιστάται να μην προβάλλεται καμία προκατασκευασμένη ιδέα για το τι θέλει η ωφελούμενη ή τι είναι το «καλύτερο» γι' αυτήν. Ενθαρρύνεται κυρίως, προσεγγίσεις που ανοίγουν χώρους διαλόγου και ευελιξίας. Μια από τις προκλήσεις είναι να βρεθεί μια στάση που να είναι ενθαρρυντική και να σέβεται την αυτονομία και την ατομικότητα κάθε ατόμου. Δεν τίθεται ζήτημα να σκεφτόμαστε ή να λέμε πράγματα στο όνομα των ωφελούμενων. Αντιθέτως, το ζήτημα είναι να τις βοηθήσουμε να συλλέξουν τις πληροφορίες και τα εργαλεία που χρειάζονται προκειμένου να λύσουν τα προβλήματά τους και να τις ενθαρρύνουμε, σεβόμενοι/ες παράλληλα την αυτενέργεια κάθε γυναίκας, ώστε να αποφύγουμε τη δημιουργία καταστάσεων εξάρτησης.

Πώς να δώσουμε χώρο στις ωφελούμενες να κάνουν τις δικές τους επιλογές; - Καλή πρακτική: La Voix des Femmes (Βέλγιο)

Όταν οι μετανάστριες εγγράφονται σε μαθήματα γραφής και ανάγνωσης, πολλοί πάροχοι υπηρεσιών τείνουν να τις κατευθύνουν προς συγκεκριμένη επαγγελματική πορεία που οραματίζονται ως κατάλληλη για την ομάδα-στόχο. Ωστόσο, αυτό μπορεί να έχει το ολέθριο αποτέλεσμα και η γυναίκα να νιώσει απέχθεια, αν αισθανθεί ότι της επιβάλλεται κάτι για το οποίο δεν έχει προετοιμαστεί.

Μια καλή πρακτική είναι να διαμορφώνεται ο προβληματισμός γύρω από την επαγγελματική πορεία, σταδιακά. Για παράδειγμα, συζητώντας για την κοινωνική ασφάλιση, τα πλεονεκτήματα της εργασίας και της γυναικείας ανεξαρτησίας κ.ο.κ. Το να δώσουμε νόημα είναι ουσιώδες: αυτό που μπορούν να περιμένουν είναι κάτι περισσότερο από το να κερδίζουν έναν μισθό. Μπορεί να είναι το να βγαίνουν από το σπίτι, να συμμετέχουν σε ένα σύστημα αλληλεγγύης, να είναι ανεξάρτητες, να διευρύνουν τις δυνατότητές τους, να κάνουν κάτι άλλο από το να βρίσκονται συνεχώς με τα παιδιά τους, να επαναφέρουν τις ισορροπίες στις σχέσεις τους κ.λπ. Η συζήτηση αυτών των διαφορετικών θεματικών μπορεί να οδηγήσει την ωφελούμενη να θέλει να προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες για να απασχοληθεί (αν αυτό δεν συνέβαινε εξ αρχής).

Σε ορισμένες χώρες, όπως το Βέλγιο, οι γυναίκες πιέζονται να βρουν δουλειά και να είναι παραγωγικές στην αγορά εργασίας, μερικές φορές πριν να είναι έτοιμες ή χωρίς να αναγνωρίζεται η βούλησή τους. Συχνά, η επαγγελματική πορεία που τους επιβάλλεται ακολουθεί στερεότυπα (που συχνά σχετίζονται με την καθαριότητα και το μαγείρεμα). Η υπόθεση ότι μπορούν να απασχοληθούν μόνο σε αυτούς τους τομείς έχει τη ρίζα της σε βαθιά προκατάληψη. Ωστόσο, η σκέψη ότι δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν στους λεγόμενους «θηλυκούς» τομείς μπορεί επίσης να έχει ανεπαρκές αντίκτυπο. Το κλειδί είναι η υιοθέτηση μιας φεμινιστικής προσέγγισης και η συνεργασία με τις ωφελούμενες για την ανεξαρτησία, την ενδυνάμωση και την αυτοεκτίμηση. Εάν δεν εργάζονται, πολλές γυναίκες δεν θεωρούν ότι η αόρατη εργασία που προσφέρουν στην οικογένεια (φροντίδα των παιδιών, λογιστικές και διοικητικές εργασίες κ.λπ.) έχει κάποια αξία. Η αλλαγή του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και την εργασία τους μπορεί να τους δώσει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και να τις ενθαρρύνει να βρουν εργασία σύμφωνα με τις συνθήκες που βιώνουν, τους στόχους και τα πρότυπά τους.

Επιπλέον, η προώθηση θετικών παραδειγμάτων μπορεί επίσης να αποτελέσει έναν ισχυρό πόλο έμπνευσης για τις γυναίκες αυτές. Για παράδειγμα, η διοργάνωση εργαστηρίων ή άτυπων συναντήσεων όπου οι γυναίκες που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς ένα από τα προγράμματα του παρόχου υπηρεσιών (είτε πρόκειται για μαθήματα γλώσσας, ένταξη στην απασχόληση ή οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα) μπορούν να συναντήσουν γυναίκες που συμμετέχουν σήμερα στο ίδιο πρόγραμμα μπορεί να επιδράσει θετικά σαν κίνητρο για δράση.

Εργαστείτε σε δίκτυο

Olga Tokaewzyk / @ENOMW

Κατά τη διεξαγωγή μιας δραστηριότητας ή ενός προγράμματος με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες, οι ρόλοι κάθε συντονιστριας/ή θα πρέπει να είναι προκαθορισμένοι και ξεκάθαροι από την αρχή, προκειμένου να βελτιστοποιηθούν οι εργασίες και τα αποτελέσματα. Συνιστάται επίσης να εργαστείτε σε δίκτυο και να προετοιμάσετε τις επαφές με αξιόπιστους φορείς που εργάζονται πάνω σε διάφορα ζητήματα σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, την πρόσβαση των γυναικών στα δικαιώματα και την υγεία (συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας), τη νομική συμβουλευτική, τη διοικητική υποστήριξη, τις οικογενειακές υπηρεσίες κ.λπ.

Οι γυναίκες και τα κορίτσια μετανάστριες, οι αιτούσες άσυλο και οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν πολλαπλές μορφές βίας και διακρίσεων κατά την άφιξή τους στη χώρα υποδοχής, μεταξύ των οποίων οι διοικητικές καθυστερήσεις και η γραφειοκρατία, καθώς και η έλλειψη προσοχής από ορισμένους δημόσιους και πολιτικούς φορείς. Ως αποτέλεσμα, αυτή η ομάδα-στόχος μπορεί να μην έχει εμπιστοσύνη στους θεσμούς. Επομένως, είναι ακόμη πιο σημαντικό να τους παρέχουμε ένα σαφές και αξιόπιστο δίκτυο υποστήριξης και να είμαστε σε θέση να τις κατευθύνουμε προς τους αρμόδιους εταίρους όταν η δομή μας δεν μπορεί να τους παράσχει επαρκείς υπηρεσίες σύμφωνα με τη συγκεκριμένη κατάστασή τους.

Στο βαθμό που είναι δυνατόν, η προσωπική και στοχευμένη ατομική εργασία με κάθε ωφελούμενη επιτρέπει την ορθή κατανόηση κάθε μεμονωμένης κατάστασης και την παροχή των καλύτερων δυνατών λύσεων. Αυτό απαιτεί έναν μάλλον σταθερό χρόνο υποστήριξης και μια διεπιστημονική ομάδα με ποικίλα προσόντα (κοινωνικοί/ές λειτουργοί, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, νομικοί εμπειρογνώμονες κ.λπ.). Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η εργασία σε δίκτυο είναι μια καλή εναλλακτική λύση. Εάν και εφόσον εκπαιδευτεί κατάλληλα, η υπεύθυνη ομάδα θα είναι σε θέση να παραπέμπει τις ωφελούμενες στους εκάστοτε αρμόδιους, ώστε να μην χρειάζεται να περάσουν από πολλές περιττές επαφές.

Λάβετε υπόψη σας τη δυναμική της συνεδρίας όταν σχεδιάζετε προγράμματα

Ανεξάρτητα από το θέμα, τους σκοπούς και τη διάρκεια της δραστηριότητας, η αποτελεσματικότητα της επίτευξης των στόχων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη μελέτη του προγράμματος, ώστε να προβλεφθεί επαρκής χώρος και χρόνος για τις ωφελούμενες για να αφομοιώσουν πλήρως το περιεχόμενο που τους παρέχεται. Η αποφυγή της τάσης να κάνουμε πάρα πολλά ταυτόχρονα είναι μια σημαντική πτυχή του σχεδιασμού μιας διαχειρίσιμης και αποτελεσματικής δραστηριότητας. Επιπλέον, είναι χρήσιμο να εναλλάσσετε διαφορετικά εργαλεία και τεχνικές. Μετά τις θεωρητικές συνεδρίες μπορούν να ακολουθούν δυναμικές και συμμετοχικές δραστηριότητες. Μπορούν να συμπεριληφθούν στιγμές χαλάρωσης και ελεύθερου χρόνου, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι ωφελούμενες δεν θα κατακλύζονται από υπερβολικό αριθμό πληροφοριών. Επιπλέον, αυτές οι ανεπίσημες ώρες είναι χρήσιμες, καθώς επιτρέπουν στις συμμετέχουσες να συναντηθούν και να ενισχύσουν τη συνοχή και την εμπιστοσύνη εντός της ομάδας. Συνιστάται να αφήνετε στις συμμετέχουσες τον δικό τους χώρο και τνα τους επιτρέπετε να διαχειρίζονται τον χρόνο τους, ειδικά όταν πρόκειται να συζητηθούν δύσκολα θέματα όπως η βία κατά των γυναικών. Το να επιτρέπετε στις συμμετέχουσες να αποχωρούν από την αίθουσα όταν το επιθυμούν μπορεί να αποτρέψει περιπτώσεις επανατραυματισμού και να διευκολύνει τη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου.

Η προσαρμοστικότητα παραμένει βασική πτυχή της διεξαγωγής μιας δραστηριότητας οποιεσδήποτε και αν είναι οι συμμετέχουσες: μπορεί να φαίνεται ότι είναι δύσκολο να βρεθεί η ισορροπία μεταξύ της ανίχνευσης του βαθμού συμμετοχής των ωφελούμενων στο περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες, της αξιολόγησης της θετικής δυναμικής της ομάδας και της επιτόπου ανάληψης δράσης, (ενώ παράλληλα γίνεται προσπάθεια να διατηρηθεί και η συνοχή εντός της ομάδας των συντονιστριών/τών και να ακολουθούνται οι στόχοι της συνεδρίας), αλλά μπορεί να επιτευχθεί με την εμπειρία και τον κατάλληλο σχεδιασμό.

Στη συγκεκριμένη πτυχή βοηθά ιδιαίτερα η ομαδική εργασία που περισσότερους/ες συντονιστές/τριες με σαφώς καθορισμένους ρόλους. Για παράδειγμα, εάν μια/ένας συντονίστρια/τής επικεντρώνεται στη διαχείριση του χρόνου, τότε θα είναι λιγότερο αποτελεσματική από μια συντονίστρια που εστιάζει στην παρουσίαση του περιεχομένου και στη πιο συνολική και σφαιρική εικόνα των συμμετεχουσών, όπου μπορεί να εκτιμήσει εάν κάποια αισθάνεται παραμερισμένη, δεν συμμετέχει ή αντιδρά άσχημα όσον αφορά το περιεχόμενο ή έναν/μία συντονιστή/τρια συγκεκριμένα. Κατά τη διενέργεια αυτής της αξιολόγησης, και πάλι είναι σημαντικό να μην κάνουμε αυθαίρετες υποθέσεις: το ότι κάποια δεν μιλάει δεν σημαίνει απαραίτητα ότι δεν προσέχει, για παράδειγμα. Όταν εντοπίζετε μια ωφελούμενη που δεν φαίνεται να συμμετέχει πλήρως στη δραστηριότητα, το να την πλησιάσετε προσωπικά, με ευαισθησία, και να ξεκινήσετε μια συζήτηση μαζί της μπορεί να σας δώσει μια σαφέστερη εικόνα για το τι συμβαίνει. Όταν γίνει η αξιολόγηση, είναι σημαντικό να αντιμετωπιστεί η κατάσταση σε συνεργασία με τους άλλους/ες συντονιστές/τριες. Πράγματι, η διασφάλιση ότι η ομάδα που διεξάγει τη δραστηριότητα βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο πληροφόρησης και στο ίδιο μήκος κύματος όσον αφορά την προσέγγιση και τους στόχους είναι μια κρίσιμη πτυχή, καθώς τυχόν αποκλίσεις μπορούν εύκολα να εντοπιστούν και οδηγήσουν σε έλλειψη εμπιστοσύνης από τις ωφελούμενες.

Η προσβασιμότητα στις σχεδιαζόμενες δραστηριότητες θα πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομάδας-στόχου. Όσον αφορά τις γυναίκες και τα κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες (ή τις γυναίκες γενικά), σημαντικά ζητήματα να για να λάβετε υπόψιν σας είναι οι ώρες των εργαστηρίων, οι χώροι που προορίζονται μόνο για ένα φύλο και η πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία (διαδίκτυο, υπολογιστής, ειδικό λογισμικό ή προγράμματα κ.λπ.).

Μετά την πανδημία του COVID, ο τομέας της κοινωνίας των πολιτών (και η κοινωνία στο σύνολό της) συνειδητοποίησε ότι είναι ζωτικής σημασίας η αναγνώριση της πρόσβασης των ωφελούμενων μας στην τεχνολογία και τις υφιστάμενες ψηφιακές δεξιότητες (ή της έλλειψης αυτών) και η προσαρμογή των δραστηριοτήτων μας και του αντίστοιχου περιεχομένου με βάση τα παραπάνω. Για παράδειγμα, είναι θετικό να δημιουργηθεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ψηφιακών δεξιοτήτων για γυναίκες, ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε διαδικτυακά προγράμματα ή για να τις υποστηρίξουν στην έρευνά τους για απασχόληση.

Η προσαρμογή του υλικού στα επίπεδα ανάγνωσης και γραφής κάθε ομάδας είναι μια άλλη πτυχή που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Όταν είναι δυνατόν, συνιστάται φυσικά η παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας, υλικού σε διάφορες γλώσσες και η διεξαγωγή δραστηριοτήτων σε γλώσσα που μπορούν να καταλάβουν όλες και όλοι. Όταν αυτό δεν είναι δυνατό, η δυσκολία και η δυσφορία που προκαλεί αυτή η κατάσταση μπορεί να αναγνωριστεί από τον/την συντονιστή/ήτρια μέσω της ενθάρρυνσης της αλληλεγγύης μεταξύ των συμμετεχόντων/ουσών, οι οποίοι/ες μπορούν να βοηθήσουν ο ένας/η μια τον άλλον/την άλλη να κατανοήσουν πλήρως τι συμβαίνει και να εκφραστούν.

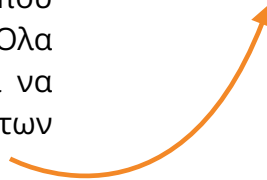
Η τοποθεσία και το περιβάλλον του εργαστηρίου (θόρυβος, διαδικασίες, εξωτερικός ή εσωτερικός χώρος, προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρίες, φωτισμός, ιδιωτικότητα κ.λπ.) παίζουν επίσης ουσιαστικό ρόλο τη δημιουργία ενός κατάλληλου χώρου σύμφωνα με τους στόχους της συνεδρίας.

Δημιουργήστε πολιτική αξιολόγησης κινδύνων

Είναι σημαντικό να εκτιμηθούν και να προβλεφθούν οι κίνδυνοι που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι ωφελούμενες με τη συμμετοχή τους στις προτεινόμενες δραστηριότητες. Ποια/ποιες αφήνουν πίσω στο σπίτι; Αφήνουν οι δραστηριότητες αυτές ψηφιακά ίχνη για τα οποία μπορεί να υποστούν αντίποινα; Κινδυνεύουν; Ζουν σε μια αυστηρά ελεγχόμενη κοινότητα; Πώς είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει κάποιος/-α από τη στιγμή που έχει συμμετάσχει σε μια δραστηριότητα; Όλα αυτά τα ερωτήματα πρέπει να τεθούν και να απαντηθούν πριν από τη διεξαγωγή των εργαστηρίων.

- Εκπαιδεύστε τις συμμετέχουσες να αναγνωρίζουν και να κατανοούν τους κινδύνους στους οποίους υποβάλλονται και να διαθέτουν σχέδιο ασφαλείας.
- Διασφαλίστε ότι τηρείται το επαγγελματικό απόρρητο.
- Να είστε έτοιμοι/ες να αντιμετωπίσετε τραύματα και να μοιραστείτε με τις συμμετέχουσες χρήσιμες επαφές.

Olga Tokarezyk / @ENOMW

Δείτε τις τεχνικές Trauma Tapping και Havening: Οι τεχνικές του Havening και του Trauma Tapping έχουν δημιουργηθεί από τους Ulf Sandström και Gunilla Hamne από τη Σουηδία, οι οποίοι έχουν εργαστεί για πάνω από 10 χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ πληθυσμών που εκτίθενται στο στρες και βιώνουν τραύμα από γενοκτονίες και συγκρούσεις, σε φυλακές, με παιδιά στρατιώτες και γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.

Η ανοιχτή και σαφής επικοινωνία είναι το κλειδί για την ορθή υλοποίηση των στόχων του προγράμματος. Στον βαθμό αυτό, είναι χρήσιμο η/ο συντονίστρια/ιστής να προσέχει τις λέξεις που χρησιμοποιεί κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, ώστε οι ιδέες να γίνονται ορθώς κατανοητές από όλες/ους. Η εξήγηση των λέξεων και των εννοιών, ακόμη και όταν αυτές μπορεί να φαίνονται προφανείς στη/ον συντονίστρια/ιστή, είναι μια άλλη σημαντική πτυχή αυτής της διαδικασίας. Εάν φαίνεται ότι μία ή περισσότερες συμμετέχουσες δεν αντιλαμβάνονται τι λέει η/ο συντονίστρια/ιστής, συνιστάται να χρησιμοποιήσετε άλλη διατύπωση ή να καλέσετε μια άλλη συμμετέχουσα να εξηγήσει με τα δικά της λόγια.

Θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση σκληρής γλώσσας για την περιγραφή καταστάσεων βίας, ώστε να μην προκαλούνται άσχημες αντιδράσεις στις ωφελούμενες. Όταν κάνετε ερωτήσεις στις συμμετέχουσες, καλό είναι να έχετε κατά νου να μην περιμένετε μια συγκεκριμένη απάντηση, αλλά να προσπαθείτε να ανταποκρίνεστε σε οτιδήποτε λένε ώστε να επιτρέψετε τη συλλογική σκέψη και μια μη επικριτική προσέγγιση.

Δεν υπάρχει κανένα μοναδικό στυλ ή στάση που θα πρέπει να εκτιμάται περισσότερο από τα άλλα όσον αφορά τις/τους συντονίστριες/ιστές. Οι συμμετέχουσες δεν θα αισθάνονται άνετα εάν η/ο συντονίστρια/ιστής δeneκφράζει τη δική της/του στάση με δικούς του/της τρόπους. Επομένως, δεν συνιστάται να προσπαθείτε να μιμηθείτε την προσέγγιση κάποιου/ας άλλου/ης.

Επίσης, είναι καθοριστικής σημασίας η/ο συντονίστρια/ιστής να προσέχει να μην μεταφέρει στερεότυπα ή γενικεύσεις στον λόγο του. Ο καθορισμός των λέξεων και των εκφράσεων που χρησιμοποιούνται μπορεί να βοηθήσει: τι σημαίνει να είσαι «γυναίκα μετανάστρια», για ποιους ανθρώπους μιλάμε;

Τέλος, από παιδαγωγικής άποψης, φαίνεται πιο αποτελεσματικό να λαμβάνουμε ως αφετηρία ό,τι είναι συλλογικά γνωστό, τις εμπειρίες και το υπόβαθρο των συμμετεχουσών, ό,τι ήδη γνωρίζουν, και στη συνέχεια, από εκεί, να τις οδηγούμε στην ανακάλυψη νέων ιδεών.

Συμβουλές για έναν τρόπο επικοινωνίας που βελτιστοποιεί τη συμμετοχή και την ευημερία των ωφελούμενων:

- Αποσαφηνίστε τις προσδοκίες και τα αναμενόμενα αποτελέσματα του προγράμματος.
- Επιλέξτε μικρότερες συνεδρίες στο πλαίσιο ενός πιο ολοκληρωμένου προγράμματος.
- Προσδιορίστε προτεραιότητες μαζί με τους συμμετέχοντες.
- Επικεντρωθείτε σε μικρή ομάδα.
- Συμπεριλάβετε χρόνο για προσωπικές - όχι μόνο επαγγελματικές - ανταλλαγές.
- Εργαστείτε αργά, λαμβάνοντας υπόψη το υπόβαθρο των συμμετεχόντων, επιτρέποντάς τους να εκφραστούν εκτενώς ώστε να εντοπίσουν τους φόβους και τις ανησυχίες τους.

Διενεργήστε συνεχή αξιολόγηση και προσαρμογή

Δεν υπάρχει ενιαία συνταγή ή κατάλληλος τρόπος για να γίνουν τα πράγματα, αλλά είναι απαραίτητο να αξιολογούμε και να αναπροσαρμόζουμε διαρκώς ανάλογα με τις ανάγκες και τις αντιδράσεις του κοινού, τις συνθήκες και τα διαθέσιμα μέσα.

Η αξιολόγηση αποτελεί ουσιαστική πτυχή της παροχής καλών και καταλλήλως προσαρμοσμένων υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αφιερώνετε χρόνο στις ωφελούμενες για να συζητήσετε για το τι πήραν από τις δραστηριότητες και πώς αυτό σχετίζεται (ή όχι) με τη δική τους ζωή και τις δικές τους εμπειρίες. Οι αξιολογήσεις αυτές μπορούν να γίνουν με διάφορα μέσα: συνεντεύξεις με τις ωφελούμενες, έντυπα, ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια, ανοικτές και κλειστές ερωτήσεις, ανατροφοδότηση (feedback) με ειδικά εργαλεία όπως εικόνες κ.λπ.

- Είναι σημαντικό να μην αλλάξουμε τις λέξεις και τις διατυπώσεις που χρησιμοποιούν οι συμμετέχουσες στις αξιολογήσεις, προκειμένου να δώσουμε το ορθό νόημα σε αυτό που βιώνουν και αισθάνονται. Για παράδειγμα, αυτή η φράση η οποία αντλήθηκε από ένα έντυπο αξιολόγησης «Με αυτό το εργαστήριο, βγήκα από τη σιωπή» υποδηλώνει την αυτοενδυνάμωση και την αυτοσυνείδηση, εκτός από το συλλογικό σπάσιμο της σιωπής.

Ορισμένες ερωτήσεις προς υποβολή στις/ στους συντονίστριες/τές (ή για να τις υποβάλλουν οι ίδιες στον/την εαυτό/τή τους) για να αξιολογήσουν το έργο και την πρόδοό τους:

- Πώς αισθάνεστε και πώς αξιολογείτε τον εαυτό σας; (μεροληψία, επικοινωνία, στάση κ.λπ.).
- Πώς βλέπετε την εξέλιξη των δραστηριοτήτων/εργαστηρίων σας όσον αφορά τις ιδιαιτερότητες των συμμετεχόντων;
- Πώς βιώνεται το εργαστήριο/έργο από τις ωφελούμενες (μαρτυρίες και ανατροφοδότηση);

4. ΟΥΣΙΩΔΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ:

Κατανόηση των
ιδιαιτεροτήτων
της ομάδας-στόχου

Κάθε ομάδα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες και ανάγκες. Η ανάλυση αυτών των παραγόντων, χωρίς παράλληλα να διατηρείται ένα υπερβολικά άκαμπτο πλαίσιο δράσης, είναι μια άλλη ισορροπία που πρέπει να βρεθεί όταν εργάζεται ένα άτομο με μια ευάλωτη ομάδα. Η παρούσα ενότητα έχει ως στόχο να παράσχει στην/ον αναγνώστρια/στη μοντέλα ανάλυσης που θα πρέπει να έρθουν αντιμέτωπα με την πραγματικότητα του πεδίου, η οποία είναι πάντα διαφορετική, μεταβάλλεται και εκπλήσσει. Η κατανόηση μιας ομάδας και των ιδιαίτερων αναγκών της δεν πρέπει να εμποδίζει την αναγνώριση της ατομικότητας κάθε προσώπου ξεχωριστά εντός της συγκεκριμένης ομάδας.

Για την καλύτερη κατανόηση των δυσκολιών και των αναγκών μιας ομάδας-στόχου, συνιστάται μια διαπολιτισμική, φεμινιστική και κοινωνιολογική προσέγγιση. Όταν πρόκειται για γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες, ιδίως εκείνες που έχουν μόλις φτάσει στη χώρα υποδοχής, είναι σημαντικό να μάθουμε για την πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν και έχουν αντιμετωπίσει, ανάλογα με τις διαφορετικές συνθήκες και τις περιοχές από τις οποίες προέρχονται.

Υπάρχουν κάποια μοντέλα ανάλυσης που πρέπει να τα ξανασκεφτούμε με βάση τα δεδομένα του πεδίου. Οι γυναίκες μετανάστριες βρίσκονται στο σταυροδρόμι πατριαρχικών, αποικιοκρατικών/ρατσιστικών και καπιταλιστικών συστημάτων καταπίεσης. Επομένως, για να κατανοήσουμε πλήρως αυτήν την ομάδα-στόχο και τις ιδιαιτερότητές της, είναι χρήσιμο να τις εξετάσουμε μέσα από τις εμπειρίες τους ως γυναίκες, ως γυναίκες με μεταναστευτικό υπόβαθρο και ως γυναίκες που μπορεί να αντιμετωπίζουν και άλλες μορφές διακρίσεων (με βάση την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την αναπηρία κ.λπ.). Είναι επίσης σημαντικό να κατανοήσουμε ότι, όλες αυτές οι πτυχές της ζωής μιας μετανάστριας που εξετάζουμε, δεν εκδηλώνονται ξεχωριστά και διαδοχικά, αλλά είναι μάλλον αλληλένδετες και αδιαίρετες.

Η κοινωνική ομάδα των γυναικών

Οι γυναίκες, ως ομάδα, αντιμετωπίζουν διακρίσεις και βία λόγω του φύλου τους. Η βία αυτή μπορεί να λάβει τη μορφή λεκτικής, ψυχολογικής, σωματικής, σεξουαλικής, οικονομικής ή διοικητικής κακοποίησης. Στην ακραία της μορφή μπορεί να ισοδυναμεί με δολοφονία, η οποία μπορεί να αναφέρεται ως «γυναικοκτονία» (δολοφονία μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα). Μετράμε 50 γυναικοκτονίες κάθε εβδομάδα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να μιλήσουν για αυτή τη μορφή βίας, πολλές φεμινιστικές οργανώσεις επιλέγουν να χρησιμοποιούν την έκφραση «ανδρική βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών». Πράγματι, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, η βία αυτή ασκείται από άνδρες σε βάρος των γυναικών (το 95% της ενδοοικογενειακής βίας κατά κοριτσιών και γυναικών διαπράττεται από άνδρες, για παράδειγμα). Η ανδρική βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών υπάρχει σε κάθε χώρα του κόσμου και επηρεάζει όλες τις πτυχές της ζωής των θυμάτων. Εμφανίζεται σε όλους τους πολιτισμούς, τις θρησκείες, τις κοινότητες και τις ηλικίες. Η ιδέα ότι η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών αποτελεί ένα συνεχές φαινόμενο διατυπώθηκε από

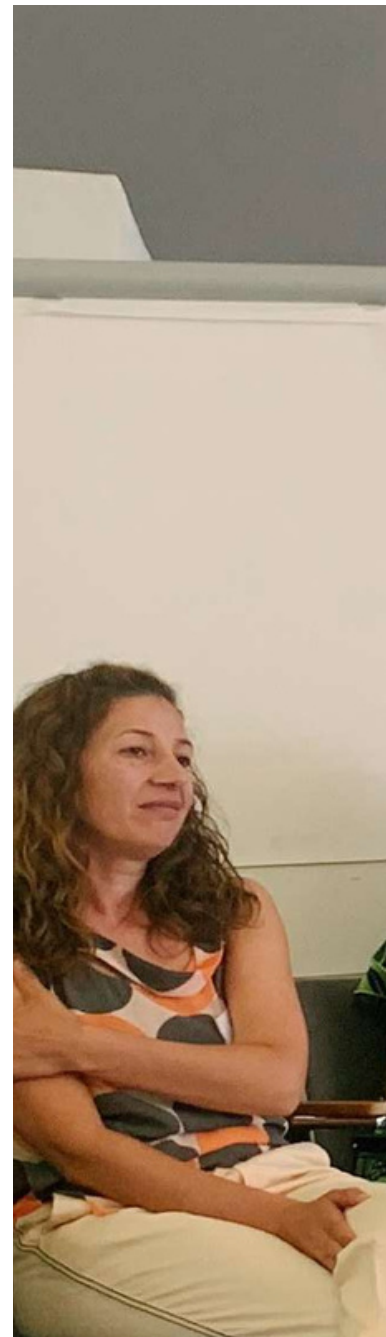
την καθηγήτρια Liz Kelly το 1988. Η έννοια της συνέχειας υποδηλώνει ότι η ανδρική βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, ανεξάρτητα από το είδος της, είναι αποτέλεσμα των δομικών σχέσεων εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων. Σημαίνει επίσης ότι η βία αυτή, όσο διαφορετική και αν είναι, στηρίζεται σε κοινές ρίζες.

Εκτός από αυτή τη βία, οι γυναίκες, ως ομάδα, αντιμετωπίζουν ανισότητες σε κάθε πτυχή της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής (στην οικογένεια, στο χώρο εργασίας, σε πολιτικούς χώρους, στον δρόμο κ.λπ.).

Μερικά στοιχεία

- Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Eurostat, το βάρος των οικιακών εργασιών εξακολουθεί να πέφτει κυρίως στις γυναίκες στην Ευρώπη. Κατά μέσο όρο στην ΕΕ, το 79% των γυναικών μαγειρεύει και κάνει δουλειές του σπιτιού κάθε μέρα, σε σύγκριση με μόνο το 34% των ανδρών. Εκτός από αυτή την κυρίως αόρατη, απλήρωτη και υποτιμημένη εργασία του μαγειρέματος, της καθαριότητας, του σχεδιασμού και της οργάνωσης, οι γυναίκες σηκώνουν επίσης ένα «συναισθηματικό» και «ψυχικό» βάρος φροντίζοντας τις οικογένειές τους. Αυτός ο ρόλος της κύριας φροντίστριας των παιδιών και του συζύγου εξακολουθεί να θεωρείται σε μεγάλο βαθμό ότι ανήκει στη μητέρα.
- Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ γυναικών και ανδρών στην ΕΕ ανέρχεται στο 14,1% και έχει μεταβληθεί ελάχιστα την τελευταία δεκαετία. Αυτό σημαίνει ότι οι γυναίκες κερδίζουν κατά μέσο όρο 14,1% λιγότερο ανά ώρα σε σχέση με τους άνδρες.
- Στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι άνδρες εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν κατά μέσο όρο περίπου τα τρία τέταρτα των μελών των εθνικών κυβερνήσεων και κοινοβουλίων..

Η συμβολική ή πολιτισμική βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών είναι επίσης μερικές φορές αόρατη. Ωστόσο, χρησιμεύει ως θεμέλιο για ολόκληρο το συνεχές της σεξιστικής και σεξουαλικής βίας. Οι πατριαρχικές κουλτούρες καλλιεργούν τα έμφυλα στερεότυπα που εγκλωβίζουν τις γυναίκες και τους άνδρες σε προκαθορισμένους ρόλους που παρουσιάζονται ως αναφάιρη πραγματικότητα, ενώ, για την ακρίβεια, είναι απλώς κοινωνικές κατασκευές. Τα σεξιστικά στερεότυπα μεταφέρουν την ιδέα ότι οι γυναίκες είναι από τη φύση τους υποτακτικές και υπάκουες, αφοσιωμένες στα οικιακά καθήκοντα και στη φροντίδα των άλλων. Οι άνδρες, από την άλλη πλευρά, υποτίθεται ότι είναι κυρίαρχοι και ικανοί να κατακτήσουν τον κόσμο. Έτσι, οι πατριαρχικές κοινωνίες θεωρούν λογικό οι γυναίκες να βρίσκονται κάτω από την εξουσία των ανδρών ή ακόμη και να ανήκουν σε αυτούς. Μπορούμε να βρούμε αυτές τις βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις, στις διαφορετικές εκφάνσεις τους, σε όλους τους πολιτισμούς και τις κοινωνίες. Ως αποτέλεσμα, η βούληση για τον έλεγχο της ζωής, του σώματος και της σεξουαλικότητας των γυναικών και των κοριτσιών μπορεί να βρεθεί σε θρησκείες, νόμους και έθιμα σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μετανάστριες

Τη ανδρική βία στις στενές προσωπικές σχέσεις και η δομική ανδρική βία που αντιμετωπίζουν όλες οι γυναίκες, στα διαφορετικά πλαίσια και τις διαφορετικές δυνατότητές τους, επιτείνεται στην περίπτωση των κοριτσιών μεταναστριών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο, τα οποία αντιμετωπίζουν πολλαπλούς παράγοντες διακρίσεων και είναι, ως εκ τούτου, κοινωνικά πιο ευάλωτα. Εκτός από την ανδρική βία κατά των γυναικών, οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν επίσης ρατσισμό, πολιτισμικό αποκλεισμό, διαχωρισμό, την εθνοτική «γυάλινη οροφή», έλλειψη πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες, δυσκολίες που σχετίζονται με την αναγνώριση των διπλωμάτων και των προσόντων τους, νομικά εμπόδια, καθώς και ιδιαίτερη σεξουαλικοποίηση και φετιχοποίηση με βάση την καταγωγή τους. Ορισμένες μετανάστριες ανήκουν επίσης σε άλλες ομάδες που υφίστανται διακρίσεις (λεσβίες, γυναίκες με αναπηρία, ανήλικα κορίτσια, γυναίκες χωρίς χαρτιά κ.λπ.), γεγονός που τις θέτει σε δυσανάλογο κίνδυνο και τις φέρνει αντιμέτωπες με τη βία και τον αποκλεισμό.

Για να κατανοήσουμε αυτά τα διασταυρούμενα τρωτά σημεία και εμπόδια, είναι απαραίτητο

να εξετάσουμε συγκεκριμένες ομάδες και να αναλύσουμε τις ανάγκες τους. Όταν οι υπεύθυνοι/ες χάραξης πολιτικής θεωρούν τις «μετανάστριες» ως μια έννοια οντότητα, είναι πολύ εύκολο να αναπαράγουν στερεότυπα και να τις βλέπουν σαν αμαλγάματα που υπονομεύουν την ευημερία και την πρόσβαση ορισμένων ομάδων γυναικών σε δικαιώματα. Επομένως, είναι απαραίτητο να υιοθετήσουμε μια προσέγγιση ειδικά σχεδιασμένη για την ομάδα στην οποία απευθυνόμαστε. Αυτή είναι η βάση της διαθεματικής προσέγγισης, η οποία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πραγματικότητας των γυναικών και των κοριτσιών.

Σε θεσμικό επίπεδο, οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν διακρίσεις, οι οποίες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ψυχική και σωματική τους υγεία, η οποία, με τη σειρά της, έχει αντίκτυπο στη συμμετοχή τους σε διάφορες δραστηριότητες και υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, ορισμένα ιδρύματα κλείνουν συστηματικά ραντεβού την ώρα των μαθημάτων γλώσσας που πρέπει να παρακολουθήσουν οι γυναίκες μετανάστριες στο Βέλγιο, στο πλαίσιο της πορείας ένταξής τους, ενώ παράλληλα απαιτούν να παρακολουθούν τα μαθήματα αυτά.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι μετανάστριες συχνά αισθάνονται εξαντλημένες. Ψυχολογικά, η αυτοεκτίμησή τους μπορεί να είναι χαμηλή (λόγω του αποκλεισμού που βιώνουν) και μπορεί να υπάρχει επείγουσα ανάγκη να δημιουργηθούν χώροι φροντίδας, όπου θα μπορέσουν να αποκτήσουν περισσότερη αυτοπεποίθηση και να συνειδητοποιήσουν την αξία τους. Ως εκ τούτου, ανεξάρτητα από το θέμα και τους σκοπούς του προγράμματος που διεξάγει ένας οργανισμός για τις γυναίκες και τα κορίτσια μετανάστριες, συνιστάται να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία μιας ευχάριστης ατμόσφαιρας που θα τους επιτρέπει να αισθάνονται ότι σημειώνουν πρόοδο, να ευθαρρούνται, να παρακινούνται και να ενδυναμώνονται.

Όταν πρόκειται για τη υλοποίηση συνεχιζόμενων έργων και προγραμμάτων με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες (ή γυναίκες γενικότερα), απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στα πιθανά πλαίσια βίας. Η βιώσιμη ανάπτυξη (είτε πρόκειται για επαγγελματική ανάπτυξη, είτε για κοινωνικές δεξιότητες, είτε για ενδυνάμωση) δεν μπορεί να υπάρξει αν δεν αντιμετωπιστούν σωστά οι καταστάσεις βίας (είτε από τη δομή που παρέχει άμεσες υπηρεσίες στην ωφελούμενη, είτε από έναν αξιόπιστο οργανισμό στον οποίο μπορεί να παραπεμφθεί μια γυναίκα). Η υγεία και η ψυχική ευημερία δεν πρέπει να αγνοούνται όταν πρόκειται για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δραστηριοτήτων με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, ιδίως επειδή η πρόσβαση στη φροντίδα δεν είναι πάντα εύκολη για αυτήν την ομάδα-στόχο. Για τον λόγο αυτό, η κοινωνιολογική ανάλυση των αναγκών της ομάδας αποτελεί προϋπόθεση για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών και προγραμμάτων με την παράλληλη αποφυγή αρνητικών ψυχολογικών επιπτώσεων στα πιθανά θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας εντός της ομάδας.

Ορισμένες ερωτήσεις που θα βοηθήσουν στον εντοπισμό των ειδικών αναγκών των μεταναστριών:

- Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες και ποια μπορεί να είναι τα εμπόδια για τη συμμετοχή τους σε μια δραστηριότητα; - πολιτιστικό εμπόδιο, πρόγραμμα, χρόνος, φόβος για το τι να περιμένουν, άγνωστο περιβάλλον κ.λπ.
- Τι μπορεί να τις απομακρύνει; Πώς να τις κάνετε να νιώσουν άνετα;
- Τι πρέπει να λάβετε υπόψη σας κατά τον σχεδιασμό της υλικοτεχνικής υποστήριξης (logistics);
- Πώς να προσαρμόσετε το περιεχόμενο και το υλικό στις ειδικές ανάγκες των μεταναστριών; Ποιος είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος;

Νεοαφιχθείσες μετανάστριες

Όταν παρέχεται υποστήριξη σε μια νεοαφιχθείσα μετανάστρια, το πρώτο βήμα που συνιστάται είναι να βοηθηθεί η γυναίκα να προσδιορίσει τις προτεραιότητες που αφορούν την κατάστασή της (χωρίς να προβάλλεται κάποια «ιδανική» λύση ή να ασκείται πίεση σε αυτήν). Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία όταν πρόκειται για μετανάστριες που δεν έχουν επίσημη εκπαίδευση και πτυχία, επειδή έχουν περιορισμένες επιλογές.

Η γλώσσα αποτελεί βασικό εμπόδιο για τις νεοαφιχθείσες γυναίκες όσον αφορά την ένταξή τους στην κοινωνία υποδοχής. Ωστόσο, δεν είναι πάντα η προτεραιότητα της γυναίκας ή αυτό που η ίδια θεωρεί πιο επείγον ζήτημα. Μπορεί να επικεντρώνεται περισσότερο στην επιβίωση και την παροχή φροντίδας της οικογένειάς της. Αποθαρρύνουμε σθεναρά την αποξένωση και την ηθικολογία, που μπορεί να έχουν πολύ μεγάλο αντίκτυπο στην ψυχική και σωματική υγεία των μεταναστριών.

Οι μετανάστριες μητέρες ως μονογονείς

Στην περίπτωση των γυναικών που είναι μονογονείς, υπάρχουν επίσης σημεία στα οποία πρέπει να δοθεί προσοχή, ώστε να μπορέσουν να εξετάσουν καλύτερα το επαγγελματικό τους πλάνο που, μεταξύ πολλών άλλων παραγόντων, συμπεριλαμβάνουν τη διαχείριση του χρόνου, τη φροντίδα των παιδιών, τις περιοριστικές πεποιθήσεις. Είναι χρήσιμο να έχουμε κατά νου ότι για ορισμένες μετανάστριες ανύπαντρες μητέρες η επιλογή ενός παιδικού σταθμού εγείρει βαθιά ερωτήματα που σχετίζονται με την πολιτισμική τους ιδιότητα ως μητέρες. Επομένως, είναι σημαντικό να προσεγγίσουμε το θέμα αυτό από διαπολιτισμική άποψη, χωρίς να πέσουμε σε πολιτισμικό σχετικισμό ή εθνοκεντρισμό, αλλά μάλλον να συνοδεύσουμε τις γυναίκες στους προβληματισμούς τους, προτείνοντάς τους να περάσουν μια μέρα σε έναν παιδικό σταθμό, για παράδειγμα, για να παρατηρήσουν πώς αντιμετωπίζονται τα παιδιά, και να ξεκινήσουμε κύκλους συζητήσεων γύρω από το θέμα αυτό με άλλες μετανάστριες.

Ιδιαιτερότητες που συνδέονται με το πολιτισμικό υπόβαθρο

Ορισμένες ιδιαιτερότητες μπορεί να προκύψουν ανάλογα με το πολιτισμικό υπόβαθρο των ωφελούμενων. Για παράδειγμα, οι γυναίκες από τη Ρωσία, την Ανατολική Ευρώπη ή την Κίνα (πρώην κομμουνιστικές χώρες) συχνά μεγάλωσαν σε ένα περιβάλλον με ισχυρό σύστημα κυβερνητικού ελέγχου που δεν τις ενθάρρυνε να αναπτύξουν αυτενέργεια τους.

Οι γυναίκες από τη Νοτιοδυτική Ασία (Ινδία, Πακιστάν), τη Μέση Ανατολή και ορισμένες Αραβικές χώρες μπορεί να έχουν βιώσει ισχυρές πιέσεις από την κοινότητα που μπορεί να επηρεάσουν την αίσθηση της αυτοεκτίμησής τους και μερικές φορές να τις κάνουν να φοβούνται να κάνουν επιλογές.

Η ιδιαιτερότητα των γυναικών που έχουν βιώσει τον έλεγχο από την κοινότητα ή από κάποια στενή προσωπική σχέση (οικογένεια και στενός κύκλος) σε σύγκριση με εκείνες που έχουν βιώσει τον κρατικό έλεγχο καθορίζει τους παράγοντες που οδηγούν στην πλήρη αδράνεια όσον αφορά την ικανότητα λήψης αποφάσεων: αφενός πρόκειται για τη διατήρηση της ειρήνης και την αποφυγή συγκρούσεων, αφετέρου για την κοινωνική προσαρμογή. Απαιτείται θρησκευτική και διαπολιτισμική ευαισθησία, επομένως χωρίς να εμποδίζεται ο σκοπός ή τα μηνύματα που πρέπει να μεταδοθούν.

Πώς να διατηρήσετε την αρμονία σε ένα πολυεθνικό περιβάλλον - Καλή πρακτική: Ένωση AMAL (Τυνησία)

Η εξασφάλιση μιας επιτυχημένης συμβίωσης μεταξύ γυναικών διαφορετικών εθνοτικών καταβολών, θρησκειών και πολιτισμών, αποτελεί στόχο πολλών οργανισμών που εργάζονται με μετανάστριες.

- Αυτή η συνοχή πρέπει να δημιουργείται από την ομάδα: όταν οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, χωρίς διακρίσεις από τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για τις δραστηριότητες, δημιουργείται μια ατμόσφαιρα αμοιβαίου σεβασμού και αλληλεγγύης, μια θετική δυναμική μεταξύ των γυναικών.
- Η χρήση δημιουργικών και ανεπίσημων δραστηριοτήτων για την έκφραση, τη μάθηση, το μοίρασμα, την αποτύπωση εμπειριών μπορεί να αποτελέσει ένα πολύ επιτυχημένο εργαλείο. Για παράδειγμα, η ανάπτυξη γαστρονομικών ανταλλαγών και η παροχή της δυνατότητας σε γυναίκες διαφορετικών καταβολών να μαγειρέψουν μαζί και να γνωρίσουν προϊόντα, γεύσεις και μυρωδιές από άλλους πολιτισμούς μπορεί να επιτρέψει ουσιαστικές ανταλλαγές και να συμβάλει στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης.
- Στην αρχή κάθε εργαστηρίου, είναι σημαντικό να εξηγούνται οι κανόνες εμπιστευτικότητας και αμοιβαίου σεβασμού, ενδεχομένως παρουσιάζοντας (ακόμη και δημιουργώντας συλλογικά) έναν κοινό Χάρτη Αξιών.
- Το να μην φοβάστε να αντιμετωπίσετε τις εντάσεις ανοιχτά είναι επίσης πολύ σημαντικό για να μπορέσετε να βρείτε κοινό έδαφος, χωρίς να φέρεστε στις ωφελούμενες σαν να είναι παιδιά.

Πώς να διατηρήσετε τη συμμετοχή των ωφελούμενων σε ένα πρόγραμμα ειδικά προσαρμοσμένο σε αυτές; - Καλή πρακτική: AWSA-Be (Βέλγιο) και La Voix des Femmes (Βέλγιο)

Όταν εργάζεστε με ευάλωτες ομάδες, όπως οι γυναίκες και τα κορίτσια μετανάστριες, η διατήρηση της συμμετοχής τους μπορεί να αποτελέσει βασικό ζήτημα. Μερικές φορές οι γυναίκες ζητούν βοήθεια αλλά δεν έρχονται στην πρώτη συνεδρία ή φεύγουν μετά τη δεύτερη ή την τρίτη. Οι διαδικτυακές συνεδρίες δεν βοηθούν πάντα. Πολλές συμμετέχουσες δεν ολοκληρώνουν ολόκληρο το πρόγραμμα και, ως εκ τούτου, δεν λαμβάνουν τα κατάλληλα εργαλεία και πληροφορίες. Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα;

- Βρείτε τις αιτίες για να βρείτε τη λύση. Πολύ συχνά, τα αίτια της εξαφάνισης μιας ωφελούμενης πρέπει να προσδιορίζονται κατά περίπτωση. Δεν είναι πάντα δυνατό να προσεγγιστεί η κάθε ωφελούμενη ξεχωριστά (οι περισσότεροι οργανισμοί δεν έχουν τη δυνατότητα). Ωστόσο, όταν είναι δυνατόν, είναι χρήσιμο να αξιολογηθεί από την αρχή αν η ωφελούμενη αντιμετωπίζει κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, αν η προσοχή της είναι στραμμένη αλλού (αίσθηση του επειγόντος/προτεραιότητας) και αν η ωφελούμενη έχει πρόσβαση σε ένα υποστηρικτικό περιβάλλον. Ανάλογα με την απάντηση σε αυτές τις ερωτήσεις, μπορεί να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και υποστήριξη ως προληπτικό μέτρο προκειμένου να αποφευχθεί η εγκατάλειψη του προγράμματος από τις γυναίκες.
- Συνιστάται επίσης η προσαρμογή της εστίασης των δραστηριοτήτων/προγραμμάτων στα ενδιαφέροντα της ομάδας. Είναι δυνατόν να ξεκινήσετε με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων: ανθρώπινα δικαιώματα, δικαιώματα των γυναικών, βία, πολιτισμικό σοκ, εκκοσμίκευση, δικαιώματα στέγασης, θεσμοί, κοινωνική ασφάλιση, αναπαραγωγικά και σεξουαλικά δικαιώματα κ.λπ. Βήμα προς βήμα, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα της ομάδας (ατομικά και συλλογικά), μπορείτε να προσαρμόσετε το περιεχόμενό σας. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από τους σκοπούς του προγράμματος που διεξάγει ο οργανισμός, καθώς κάθε συγκεκριμένο θέμα κρύβει ένα ευρύ φάσμα ανησυχιών για τις γυναίκες μετανάστριες. Για παράδειγμα, πίσω από την πρόσβαση στην απασχόληση μπορούμε να βρούμε την ψηφιοποίηση, τη φροντίδα των παιδιών, την αυτοεικόνα, τα στερεότυπα και τις διακρίσεις, τη βία και ούτω καθεξής. Είναι επίσης δυνατό να προγραμματίσετε εργαστήρια αφιερωμένα σε ανοικτές ερωτήσεις και να ρωτήσετε απευθείας την ομάδα για τις ανάγκες, τις προσδοκίες και τις επιθυμίες της, γεγονός που μπορεί να βοηθήσει στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην κατάρτιση ενός προσαρμοσμένου προγράμματος δραστηριοτήτων.
- Πολλές γυναίκες εγκαταλείπουν μακροχρόνια προγράμματα κατάρτισης λόγω ζωτικών αναγκών ή επειδή αποθαρρύνονται μετά την απόρριψη του αιτήματός τους για νομικό καθεστώς, για παράδειγμα. Επομένως, είναι σκόπιμο να προσφέρονται βραχυπρόθεσμα προγράμματα, ώστε οι συμμετέχουσες που βρίσκονται σε επισφαλή κατάσταση να μπορούν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα κατάρτισης μέχρι τέλους.
- Όταν είναι δυνατόν, είναι επίσης χρήσιμο να παρέχονται εργαστήρια «à la carte», προσαρμοσμένα στην εκάστοτε προσωπική κατάσταση. Αυτό αποφέρει ευεργετικά αποτελέσματα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

**Τι είδους σύντομα ή «à la carte»
εργαστήρια μπορούν να
παρασχεθούν;**

- Εργαστήρια σχετικά με την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης,
- Εργαστήρια ευαισθητοποίησης για την ενίσχυση των γυναικών κατά της βίας,
- Εργαστήρια μετά την κατάρτιση για να μην αισθάνονται οι γυναίκες χαμένες μετά την ολοκλήρωση ενός προγράμματος κατάρτισης. Αυτά τα εργαστήρια μετά την κατάρτιση είναι ένας καλός τρόπος για να δοθεί συνέχεια με ενδιάμεσα εργαλεία ανάλογα με την κατάσταση της ωφελούμενης, προκειμένου να προετοιμαστεί για την αυτονομία της.

Ανάλογα με τη δυνατότητα του οργανισμού, συνιστάται η διατήρηση της μεγαλύτερης δυνατής επαφής με τις ωφελούμενες (χωρίς να τους ασκείται πίεση): τακτική επικοινωνία αρκετές φορές, οικειότητα με τις συμμετέχουσες σε ατομικό επίπεδο, προσαρμογή στις εμπειρίες τους, ενθάρρυνσή τους κ.λπ.

Olga Tokarezyk / @ENOMW

Ιδέες για τη δέσμευση των ωφελούμενων (διατήρηση της συμμετοχής τους) καθ' όλη τη διάρκεια ενός προγράμματος:

- Επισήμανση των οφελών της κατάρτισης,
- Οργάνωση συνεδριών με γυναίκες που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την κατάρτιση,
- Παροχή χρηματικής υποστήριξης για τα έξοδα ταξιδιού,
- Παροχή φροντίδας παιδιών και υποστήριξης σχετικά με τα παιδιά,
- Παροχή φιλόξενων χώρων όπου οι γυναίκες μπορούν να μιλούν ελεύθερα,
- Οργάνωση ατομικής και διεπιστημονικής υποστήριξης (πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το πρόγραμμα).

5. ΟΥΣΙΩΔΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ:

Έμφαση στην ψυχική υγεία και ευημερία

Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσής τους, εκτός από τις τραυματικές εμπειρίες που βίωσαν πριν από τη μετανάστευση, πολλές γυναίκες αντιμετώπισαν διάφορες προκλήσεις, όπως περιορισμούς και εμπόδια στην πρόσβαση στη στέγαση, την εκπαίδευση, την υγεία, την επαγγελματική σταδιοδρομία, χαμηλό ή μηδενικό εισόδημα, επώδυνη και δυσάρεστη διεκπεραίωση της αίτησης ασύλου, έλλειψη υποστήριξης από την κυβέρνηση και διακρίσεις στις υπηρεσίες, οι οποίες οδήγησαν σε άγχος, κατάθλιψη και διαταραχή μετατραυματικού στρες. Ορισμένες από αυτές τις γυναίκες συνδέουν συχνά τα αρνητικά συναισθήματά τους, όπως το άγχος και το στρες, με την απώλεια της επαγγελματικής τους ιδιότητας και την έλλειψη εξουσίας στη ζωή τους. Οι γυναίκες έχουν περισσότερες πιθανότητες από τους άνδρες να βρεθούν αντιμέτωπες με εξωτερικούς παράγοντες κινδύνου για την ψυχική υγεία. Στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται η ανδρική βία, ο πατριαρχικός οικογενειακός και κοινοτικός έλεγχος, οι επιβλαβείς παραδόσεις, η σεξουαλική ή επαγγελματική εκμετάλλευση, η έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης, η ανεργία και η φτώχεια. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι συχνά αλληλένδετοι και οδηγούν σε επιδεινούμενες και παρατεταμένες συνθήκες διακρίσεων και βίας. Αυτό έχει μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχολογική ευημερία και υγεία των γυναικών, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή ενός προγράμματος που απευθύνεται σε γυναίκες μετανάστριες.

Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό, βλ.: www.migrantwomennetwork.org

Συγκεκριμένα, πώς μπορεί ένα πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί για μετανάστριες να αντιμετωπίσει το ζήτημα της ψυχικής υγείας και ευημερίας;

Δημιουργία ασφαλούς χώρου

Christina Wocinte / UNSPLASH

Η δημιουργία μιας αίσθησης του ανήκειν, συναισθηματικής υποστήριξης και ενός θεραπευτικού περιβάλλοντος είναι σημαντική για τη διεξαγωγή ενός προγράμματος με μετανάστριες χωρίς να επηρεαστεί αρνητικά η ευημερία τους.

Ορισμένες συμβουλές για την οικοδόμηση ασφαλούς χώρου:

- Ξεκινήστε από μια θέση άνεσης/γνώσης.
- Δώστε προτεραιότητα στην κυκλική διάταξη στον χώρο, φέρτε τις συμμετέχουσες πιο κοντά, χαλαρώστε τους ανθρώπους, δημιουργήστε μια αίσθηση ενθουσιασμού.
- Αφήστε την καθεμία να εργαστεί στον δικό της χρόνο.
- Στην αρχή, δώστε προτεραιότητα σε δραστηριότητες που θα επιτρέψουν στις συμμετέχουσες να μιλήσουν για τον εαυτό τους με άνετο τρόπο: μέσω της ανταλλαγής απόψεων και του χρόνου, θα οικοδομηθεί εμπιστοσύνη.
- Δώστε προτεραιότητα σε μικρές ομάδες.
- Κάντε τις συμμετέχουσες να αλληλεπιδράσουν, να υποβάλλουν και να απαντούν σε ερωτήσεις.

Οικοδόμηση εμπιστοσύνης

Ωs αποτέλεσμα της βίας που μπορεί να έχουν υποστεί, οι μετανάστριες έχουν συχνά χαμηλή αυτοεκτίμηση. Η εργασία για την αυτοπεποίθηση και την ταυτότητα με τις γυναίκες και τα κορίτσια επιτρέπει την ενίσχυση της κοινωνικής τους δέσμησης και τη βελτιστοποίηση της ικανότητάς τους για δράση.

Η έλλειψη αυτοεκτίμησης μπορεί να δημιουργήσει φόβους που οδηγούν σε αυτοεπικρίση. Για να εργαστείτε πάνω σε αυτό με τις ωφελούμενες, μπορείτε να ζητήσετε από εκείνες να προβληματιστούν συλλογικά σχετικά με την προέλευση της χαμηλής αυτοεκτίμησης:

- Από την παιδική ηλικία.
- Απόντες γονείς ή γονείς που δεν δείχνουν κατανόηση.
- Ελλείψεις κατά την εφηβεία.
- Ατυχήματα στη ζωή.
- Τραύματα και βία.
- Διακρίσεις και εσωτερίκευση διακρίσεων και στερεοτύπων.
- Κακές επιρροές.
- Υπερευαισθησία.
- Αρνητικά λόγια και αυτοκριτική.

Τότε είναι δυνατόν να εντοπιστούν, να συζητηθούν και να κατανοηθούν καλύτερα οι φόβοι που συνδέονται με την έλλειψη αυτοεκτίμησης:

- Φόβος της κριτικής.
 ↪ Δίνεται μεγάλη σημασία στις απόψεις των άλλων και στο τι θα πουν.
- Αισθήματα κατωτερότητας.
 ↪ Αυτό το συναίσθημα μπορεί να εντοπιστεί πίσω στην παιδική ηλικία, σε μια εποχή ταπείνωσης, άγνοιας, σε μια εποχή που νιώθατε ότι δεν σας αγαπούν.
- Δυσκολία ή ανικανότητα να υποστηρίξει κάποια την άποψή τις.
 ↪ Αδυναμία να πείτε όχι, να υπερασπιστείτε τον εαυτό σας ή να εκφράσετε τις ανάγκες σας.
- Τελειομανία.
 ↪ Το να θέτει κανείς ανεπίτευκτους στόχους που οδηγούν στο αίσθημα της δυσαρέσκειας και της απογοήτευσης.
- Ενοχή.
 ↪ Μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για να μπορέσετε να προχωρήσετε μπροστά.

6. ΟΥΣΙΩΔΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ:

Οικοδόμηση ομάδας σε
πολυπολιτισμικό περιβάλλον

Η ανάπτυξη μιας βάσης κοινών αξιών μέσα σε μια δεδομένη ομάδα, δομή ή θεσμό είναι πάντα το πρώτο βήμα για την οικοδόμηση μιας αίσθησης κοινότητας. Αν και ο καθορισμός αυτού του πλαισίου δεν σημαίνει ότι συμφωνούμε σε όλα, προϋποθέτει ωστόσο να είμαστε αδιάλλακτοι όταν παραβιάζεται μια βασική αρχή (για παράδειγμα, ρατσιστικά και σεξιστικά σχόλια). Αυτό το σαφές πλαίσιο επιτρέπει στις ωφελούμενες να αισθάνονται ασφαλείς, καθώς υπάρχει συνέπεια μεταξύ των όσων λέγονται και των όσων γίνονται.

Όταν εργάζεστε ως ομάδα, είτε είναι πολυπολιτισμική είτε όχι, η σαφής επικοινωνία και το πλαίσιο αμοιβαίου σεβασμού είναι το κλειδί.

Συμβουλές για τη βελτίωση της συνοχής μιας ομάδας στον χώρο εργασίας:

- Ενθαρρύνετε την αυτογνωσία και την έκφραση των προσωπικών συστημάτων αξιών. Ως επαγγελματίας, το να γνωρίζετε το πλαίσιο αναφοράς κάποιου μπορεί να επιτρέψει τον εντοπισμό παρεξηγήσεων, εκνευρισμών και αντιδράσεων αντίστασης.
- Ως διοργανωτής/τρια ή διαχειριστής/τρια, εργαστείτε για τη συνοχή της ομάδας επικοινωνώντας, γνωρίζοντας το υπόβαθρο, τα ισχυρά και τα αδύνατα σημεία του καθενός και έχετε τα υπόψη σας όταν αναθέτετε σε κάποιον κάτι, όταν δημιουργείτε ομάδες εργασίας και αναθέτετε αποστολές.
- Μοιραστείτε πρακτικές ενδυνάμωσης και αλληλεγγύης μεταξύ της ομάδας.
- Προγραμματίστε άτυπες συναντήσεις της ομάδας. Οι στιγμές ανταλλαγής απόψεων και μερικές φορές αντιπαράθεσης είναι σημαντικές για να δοθεί σε όλους/ες η ευκαιρία να αναλογιστούν τις δικές τους παραστάσεις και να επιβεβαιώσουν κοινές αξίες.
- Προγραμματίστε χρόνους για τη συλλογική αξιολόγηση διαδικασιών, έργων και δραστηριοτήτων.
- Οργανώστε δραστηριότητες οικοδόμησης ομάδας, πέρα από τα επαγγελματικά έργα, προκειμένου οι ωφελούμενες να βιώσουν προσωπικές στιγμές μέσα στην ομάδα κατά τη διάρκεια των ωρών εργασίας.

Olga Tokarezyk / @ENOMW

Olga Tokarezyk / @ENOMW

Ιδέες για δραστηριότητες οικοδόμησης ομάδων:

- Δραστηριότητες που σχετίζονται με το σώμα και την κίνηση
 - Συνεδρία κίνησης: χέρι με χέρι, οι συμμετέχουσες φαντάζονται ότι είναι μαγνήτες που έλκονται ή απωθούνται μεταξύ τους. Πρέπει να ακολουθούν την κίνηση κάποιου άλλου ατόμου. Αυτός είναι ένας τρόπος να απελευθερώσετε τον έλεγχο και να οικοδομήσετε εμπιστοσύνη στην ομάδα.;
 - Ενεργά αθλήματα.;
 - Διαλογισμός και δραστηριότητες χαλάρωσης.
- Δραστηριότητες που συνδέονται με τη φύση
 - Κατασκευή Terrarium: κομποστοποίηση απορριμμάτων της κουζίνας σε χώμα, εκμάθηση της καλλιέργειας και χρήσης βοτάνων σε ένα αστικό, μικρό περιβάλλον και ανάπτυξη βασικών τεχνικών καλλιέργειας.
 - Ικεμπάνα: τέχνη της σύνθεσης λουλουδιών, αλλά όχι εξεζητημένη και δύσκολη ή ακριβή. Αυτή η τεχνική επικεντρώνεται σε 3 στοιχεία: ένα στοιχείο ρίζας που συμβολίζει τη γη, ένα μεσαίο που αντιπροσωπεύει την ατομικότητα και ένα τελευταίο που ανεβαίνει προς τα πάνω για να υλοποιήσει κανείς τους στόχους του.
 - Περίπατοι στη φύση με οδηγό.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η παρούσα εργαλειοθήκη προσφέρει την ευκαιρία σε επαγγελματίες που εργάζονται σε επίπεδο βάσης με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες να αμφισβητήσουν τις αναπαραστάσεις και τα όριά τους και να κάνουν ένα βήμα πίσω σε καταστάσεις που μπορεί να έχουν αντιμετωπίσει στην πρακτική τους. Οι συμβουλές που παρέχονται εδώ ελπίζουμε ότι θα επιτρέψουν ανοιχτές συζητήσεις εντός πολυπολιτισμικών ομάδων και μεταξύ ομάδων και ωφελούμενων.

Μια εργαλειοθήκη είναι πάντα ζωντανή, αναπνέει και προσαρμόζεται και ενθαρρύνουμε τον/την αναγνώστη/στρια να το κάνει δικό του, να αναπτύξει τις δικές του γνώσεις και εμπειρίες, να ενημερώνεται και να επιδεικνύει ευελιξία και ανθεκτικότητα απέναντι στις συγκεκριμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζει.

Τέλος, υπενθυμίζουμε τη σημασία του έργου των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων δομών που εργάζονται άμεσα με γυναίκες και κορίτσια μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες και ενθαρρύνουμε τα κινήματα για τα δικαιώματα των γυναικών που καθοδηγούνται από μετανάστριες στην Ευρώπη και αλλού.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ιστοσελίδα: www.awsabe

Email: awsabe@gmail.com

Facebook: [@awsabe](https://www.facebook.com/awsabe)

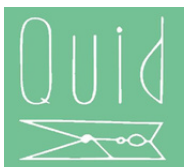

Instagram: [@awasaawsabe](https://www.instagram.com/awasaawsabe)

AWSA-Be
Arab Women's Solidarity Association-Belgium
جمعية تضامن المرأة العربية- بلجيكا

**IMPACT
HUB**

UniversidadeVigo

Funded by the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) of the European Union